

לדעת אחרת היינו שלא מהא שבת קלה בעיניהם הי"ט שכן נבשים וצדיקים ולא בכריס וקטנים כמ"ש הרי המגיד משום דקטנים כשירדו ילמדו וידעו חומר שבת ואיסורו וטעמא דלון עושין ע"י נכרים וקטנים שמה יאמרו הרואים בקושי המירו פקוח נפש ואין ממירים אותו לכתחלה ע"י הממיינים צננותו דילמא ידא הדבר שכלל ממלא נכרי או קטנים לא ילכו לחלל שבת ע"י גדולי ישראל. ודלא כה"ר צדק שהעטם שכתב רבינו שלא מהא שבת קלה בעיניהם קאי גם לקטנים דא"כ יקשה אמאי פליגינהו מנה דברייהם דמתייבוק וקטן קטנים כהדי נכרים ואיכא למידק דכדרי רבנו שכתב שאין עושין דברים הללו אלא על ידי גדולי ישראל ותקמייהו למשמע ע"י שאר ישראלים לא וקשה דהא לא מיעטה הכרייהם אלא קטנים ונשים ועבדים דוקא לכן י"ל דגדולי ישראל ותקמייהו דנקט רבינו גדולים למטע קטנים ישראל למעוטי נכרים ותקמייהו למעוטי נשים דעממין קלה:^א

כתב הרמ"ן שזה העטם צומח בע"י נכרים שלא מהא שבת קלה בעיניהם וכי אין שבת קלה לנכרים ולדבריו חכם אחד יכול לננות לנכרים שיעשה הטעם הכרוז בעבור שאינם זריזים ואחז למשפט עכ"ל. ונמה שיאירתי דברי רבינו אין מקום לתמיחה:

ח חולה שדיח וכו'. כחז ה"ק בפ"ג דביצה פ"ג דפשיטא נן לשמיס בעוקן אחד ושגש בעוקן אחד דיימין שלס לא מיימין דלכריזי בשיעורא אסור וכ"כ הרשב"א בפ"ק דחולין וכ"כ הרמ"ש בשמחה:

י חולה שאין בו סכנה וכו'. כחז העור (ש"כ) אל זכרי מולה דבדר שאין בו סכנה הוא לא יעשה אבל אומר לנכרי ועושה כיון שאין בו סכנה הגוף אפ"י יש בו סכנה אצל חולין ממללין עליו באיסור דלוריימא אבל ממללין באיסור דרבעין אפ"י דעביד מעשה אבל כחול

לו כל צרכי רפואה להציולו: **ז** חולה שאמדוהו רופאים להביא לו גרוגרת אחת ורצו עשרה בני אדם והביאו לו עשר גרוגרות בבת אחת כולן פטורין מכלום. ואפילו הביאו בזה אחר זה ואפילו הבריא בראשונה שהרי כולם ברשות הביאו: **ח** חולה ישהיה צריך לשתי גרוגרות ולא מצאו אלא שתי גרוגרות בשני עוקצין ושלוש גרוגרות בעוקץ אחד כורתין עוקץ שיש בו שלש אף על פי שאין צריכין אלא לשתיים כדי שלא ירבו בבצירה אלא יכרתו עוקץ אחד ולא יכרתו שנים וכן כל כיוצא בזה: **ט** המבשל לחולה בשבת ואכל החולה והותיר אסור לבריא לאכול מן המותר גורה שמא ירבה בשבילו. אבל השוחט לחולה בשבת מותר לה לבריא לאכול ממנו בשר חי שאין בדבר חוספת כדי שנגזור שמא ירבה בשבילו וכן כל כיוצא בזה: **י** חולה ישאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו על ידי נכרי. כיצד אומרין ^[א] לנכרי לעשות לו והוא עושה לבשל לו ולאפות ולהביא רפואה מרשות

א טור ה"ח סימן ע"ב לאוין ס"ה: **ב** טור ה"ח סי' ס"ב לאוין ס"ה: **ד** טור ס"ה כ"ב: לכתיב כשר בלא שמיעה כי קא שמיעו אדעתא דחולה קא שמיעו: ובהשגחה אמר אברהם והוא שיהיה לו חולה מצדו יום ע"כ. צבור דכריז דלי לאו הכי אסור משום מוקלה וכד נזכר כן שם בגמ' למעלה מנה. ומי"ט עיקר הדבר דלדוק דק"ל כר"ש אין מוקלה בשבת אלא מוקלה מחמת איסור שדהה נדיים כגון גר שהדליקו צמותה שבת אלא אם לא דמחו בדידים כגון כשמן מותר ודע"פ שהצמחה היחה מוקלה מחמת איסור שמיעה לא דמחה הוא בדידים חיה דעם הרב ר' יונה ז"ל וזהו שלא הוסיף רב דמיני כן וכ"נ מן ההלכות שלא הביאו אלא מימרא דרב דמיני נלמד. והענה קאמ המפרשים דכדרי הרמ"ה ז"ל:

י חולה שאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו ע"י נכרי ביצר אומרין וכו'. מימרה פ' אומרין וכו'. ומימרה פ' אומרין דף קכ"ג (ב) ופירוש דוקא דכדרי שיש בו ממנו חולי לכל גופו של אדם כגון חיה ל' יום וכגון לחסול העין כסוף האוכלה שהוא נטל למשכח או מלמעטע ומולה ממנו אבל חושש והוא מתחזק והולך ככריא אין מתירין לו אפילו שבת דכרייהם ואפילו ע"י נכרי ולא עוד אלא דכריים שאין בהם מלמכה ולא כלום בעולם גזרו משום שמיקח סמנין ע"כ כחז הרשב"א ז"ל בשם הרמב"ן ז"ל ודכריים כדוריים הם יתבארו דכדרי רבינו פ' ב"א: וכן

הענין בסוף האוכלה וכו'. משמע מדכריז דלפי' צלצר אחד היכא דכולל הגוף דנפול למשכח או מותר שבת אלא אם איתו כולל כל הגוף ואין בו סכנה אפ"י שבת ע"י נכרי אסור שכן נראה מלשון שכתב אפ"י שבת מדכרייהם ואפ"י ע"י נכרי ואם כוננו זאת קשה דכרי כתב ודכריים כדוריים הם והמבואר דכדרי רבינו בפי' כיא משמע דכריני ככריני ליה הכי ולמטה כתב בדבריו ז"ל אבל צלצר אחד כיון שאין בו סכנה לא הותר לישראל אפ"י שבת גמור וזה ודאי דמיני כולל הגוף דלי כולל כל הגוף כגון כריית שבת ע"י ישראל מותר כמ"ס כ"ק וכגון לכחול אם בעין וכו' אלא ודאי דלא יוכל כל הגוף כולל כל הגוף וא"כ אמאי מותר כחול ע"י נכרי דלפי' שבת לא הותר לנכרי כמו שכתבתי כ"ק לכן יש לפרש דמאי דקאמרי הכא דלפי' ע"י נכרי

הנהרות מיימנות

ה' [ד] פירוש ר"י כגון שלא בא מחמת ברזל אבל אם בא מחמת ברזל אפי' שלא ע"י הדי וגב הרגל מחללין עליו את השבת כדאמרינן לקמן בפירוקין האי פרעמא מחללין עליו את השבת משום הדינו ע"י הרב ולא היוו ע"י הדי ועל גב הרגל: **ב** [ה] תרב בא"י בשם רבינו שמיירי ז"ל חולה שחלה ובקש לשלוח אחר ארובה בשבת דשרי ליה לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת כדי שלא יחזק דעתו עליו כדאמרינן ר"י לוי שבת א"ר לוי לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת שלא יחזק דעתו עליו ע"כ וכ"כ סו"ר רבינו ש' ובתשובה משמתי' י [ו] פ' נכרי

הנהרות מיימנות

ה' [ד] פירוש ר"י כגון שלא בא מחמת ברזל אבל אם בא מחמת ברזל אפי' שלא ע"י הדי וגב הרגל מחללין עליו את השבת כדאמרינן לקמן בפירוקין האי פרעמא מחללין עליו את השבת משום הדינו ע"י הרב ולא היוו ע"י הדי ועל גב הרגל: **ב** [ה] תרב בא"י בשם רבינו שמיירי ז"ל חולה שחלה ובקש לשלוח אחר ארובה בשבת דשרי ליה לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת כדי שלא יחזק דעתו עליו כדאמרינן ר"י לוי שבת א"ר לוי לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת שלא יחזק דעתו עליו ע"כ וכ"כ סו"ר רבינו ש' ובתשובה משמתי' י [ו] פ' נכרי

הנהרות מיימנות

ה' [ד] פירוש ר"י כגון שלא בא מחמת ברזל אבל אם בא מחמת ברזל אפי' שלא ע"י הדי וגב הרגל מחללין עליו את השבת כדאמרינן לקמן בפירוקין האי פרעמא מחללין עליו את השבת משום הדינו ע"י הרב ולא היוו ע"י הדי ועל גב הרגל: **ב** [ה] תרב בא"י בשם רבינו שמיירי ז"ל חולה שחלה ובקש לשלוח אחר ארובה בשבת דשרי ליה לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת כדי שלא יחזק דעתו עליו כדאמרינן ר"י לוי שבת א"ר לוי לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת שלא יחזק דעתו עליו ע"כ וכ"כ סו"ר רבינו ש' ובתשובה משמתי' י [ו] פ' נכרי

הנהרות מיימנות

ה' [ד] פירוש ר"י כגון שלא בא מחמת ברזל אבל אם בא מחמת ברזל אפי' שלא ע"י הדי וגב הרגל מחללין עליו את השבת כדאמרינן לקמן בפירוקין האי פרעמא מחללין עליו את השבת משום הדינו ע"י הרב ולא היוו ע"י הדי ועל גב הרגל: **ב** [ה] תרב בא"י בשם רבינו שמיירי ז"ל חולה שחלה ובקש לשלוח אחר ארובה בשבת דשרי ליה לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת כדי שלא יחזק דעתו עליו כדאמרינן ר"י לוי שבת א"ר לוי לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת שלא יחזק דעתו עליו ע"כ וכ"כ סו"ר רבינו ש' ובתשובה משמתי' י [ו] פ' נכרי

הנהרות מיימנות

ה' [ד] פירוש ר"י כגון שלא בא מחמת ברזל אבל אם בא מחמת ברזל אפי' שלא ע"י הדי וגב הרגל מחללין עליו את השבת כדאמרינן לקמן בפירוקין האי פרעמא מחללין עליו את השבת משום הדינו ע"י הרב ולא היוו ע"י הדי ועל גב הרגל: **ב** [ה] תרב בא"י בשם רבינו שמיירי ז"ל חולה שחלה ובקש לשלוח אחר ארובה בשבת דשרי ליה לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת כדי שלא יחזק דעתו עליו כדאמרינן ר"י לוי שבת א"ר לוי לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת שלא יחזק דעתו עליו ע"כ וכ"כ סו"ר רבינו ש' ובתשובה משמתי' י [ו] פ' נכרי

הנהרות מיימנות

ה' [ד] פירוש ר"י כגון שלא בא מחמת ברזל אבל אם בא מחמת ברזל אפי' שלא ע"י הדי וגב הרגל מחללין עליו את השבת כדאמרינן לקמן בפירוקין האי פרעמא מחללין עליו את השבת משום הדינו ע"י הרב ולא היוו ע"י הדי ועל גב הרגל: **ב** [ה] תרב בא"י בשם רבינו שמיירי ז"ל חולה שחלה ובקש לשלוח אחר ארובה בשבת דשרי ליה לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת כדי שלא יחזק דעתו עליו כדאמרינן ר"י לוי שבת א"ר לוי לכתוב מ"ס הנהרות אפי' בשבת שלא יחזק דעתו עליו ע"כ וכ"כ סו"ר רבינו ש' ובתשובה משמתי' י [ו] פ' נכרי

אור זרוע

לרבנו הגדול

אתר 22/08/2018

רבי יצחק ב"ר משה זיע"א
מווינה

אוצר החכמה

עם

פסקי מהר"ח
לרבי חיים ב"ר יצחק אור זרוע

יוצא לאור מחדש על פי כתבי יד
עם הוספות והשלמות, תיקונים ושינויי נוסחאות
ציונים ומקורות, הערות ומקבילות

מפעל תורת חכמי אשכנז
מכון ירושלים תשי"ע

איכא למימר אם הושוו שאר הפסדות כגון גייס ונחר לדליקה לענין שמצילין אע"ג דקא עביר מעשה בידים, כ"ש שהושוו לענין שמותר לומר כל המציל מן הגייס או מן הנהר כו' דאמירה בעלמא היא בלא מעשה. וההיא דפרק המדיר דקאמר לא למעוטי שאר אסורי שבת. התם פירש"י [ד"ה שאר] למעוטי שאר אסורי שבת דחמירי ולא החירו בה לומר העושה לו מלאכה זו אינו מפסיד כדי שישמעו גוים ויעשו עכ"ל. והיינו מלאכה בעלמא כגון לבנות ביתו או לתפור בגדיו, אבל להציל כל הצלות שוים להתיר ומותר לומר כל המציל ממוני מהפסד זה לא הפסיד. וכן הלכה למעשה. וכן שמעתי שכך הורה מורי אב"י העזר"י [סי' רנז] והיה גבור בתורה ובעל הוראות וראוי לסמוך עליו:

לז

מתני' [קכא, א] כופין קערה ע"ג הנר בשביל שלא תאחוז האור בקורה. פירש"י [ד"ה כופין קערה] כופין קערה של חרס ע"ג הנר, ואע"פ שנטל כלי להציל קורה שאינה נטלת בשבת. הא אויתבנא מינה לר' יצחק דאמר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת ושניה בצורך למקומו עכ"ל.

מעמא דהתלמי ניטל לצורך דבר שאינו ניטל, מפני דהוה טילטול שלא לצורך השבת שעיקרו של טלטול אלא לצורך אותו דבר והוא עצמו אינו ניטל. ולא דמי לצורך מקומו שמותר להשתמש במקומו. ולא דמי נמי לטלטול מחמה לצל או מפני שלא יגנבו דהתם הוי הטלטול כדי להציל כלי גופיה משכחת ביה צורך שבת שהרי נוטל כליו בשבת.

ומסתבר דהכי הלכתא דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל ששי דאשכחן אמוראי דקיימי כותיה פרק כירה [מג, ב] רב ששת ורב הונא ^{ס"ו} ורב שמואל בר יהודה וכן תני שילא כוותיה. הלכך הא דתנינן כופין קערה ע"ג הנר היינו דוקא בצורך למקומו, ובצורך למקומו מותר לכפות כלי ע"ג הנר אפילו בבתי דלא גחני, דהא דשנינן למתני' פרק כירה [שמ, א] בבתי גחניי היינו דוקא אליבא דרבה ופירשו רבותי דלית הלכתא כרבה.

וא"ת לפי מה שפרשתי דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל איך נותנים כלי עם המים לפני הבהמה ודבורים ועופות והא אינם ניטלים בשבת. אל תשאל כי שגגה הוא כי הכלי ניטל אגב מים שבו ואפילו כלי ריקם מותר להעמיד בפניהם לצורך ליתן בו מים, וכן המספוא מאכל בהמה ושרי וטלטול דרבנן במקום צער בע"ח לא גזור ולא קפיד תלמודא אלא אנוולד [כיצה ב, א] והני סופלי דחיותא [שמ כא, ב]:

לח

מתני' [נט, ב] המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים ¹⁶⁸ מפני לסטים מפני רוח רעה בשביל החולה שישן פטור. פירש"י [ד"ה מפני נכרים] מפני גוים, כגון פרסים שהיה להם יום איד שלא היו מניחין אור אלא בבית ע"ז שלהם ומפני לסטים, שלא יראו שם אדם ויבואו עליו. ומפני רוח רעה, הכאה לפניו וכשאנו רואה נוה לו עכ"ל. ומוקמינא בגמ' ¹⁶⁹ [ג, א] למתני' כו' יהודה דאמר מלאכה שאצ"ל חייב חטאת ומתני' בחולה שיש בו סכנה וה"ה דמותר לכתחילה אלא אידי דבעי למיתנא סיפא חייב תנא רישא נמי פטור. והא דתניא אם בשביל החולה שישן אל יכבה ואם כבה פטור אבל אסור. ההוא בחולה שאין בו סכנה ור"ש הוא. דאמר מלאכה שאצ"ל פטור עליה. הילכך כל היכא דאיכא סכנה בין לר"י בין לר"ש מותר לכבות. היכא דליכא סכנה לכ"ע לא יכבה לכתחילה ואם כבה לר"י חייב חטאת לר"ש פטור אבל אסור.

ירושלמי [ב, ה] א"ר שמואל בר רב יצחק כיני מתני' מפני גוים של סכנה. ר' יוסי בעי אם מפני לסטים של סכנה נתני מותר. רבנן דקיסרין בשם ר' יוסי בר חנינא מותר. הרי הירושלמי סובר כהלמוד דידן.

ולא מבעיא סכנה בודאי שמכבה אלא אפילו מפני ספק סכנה → מכבה כרתנן פרק יום הכפורים ביומא [פג, א] כל ספק נפשות דוחה את השבת. ותניא נמי הכי [פד, ב] מחמין חמין לחולה בשבת בין להשקותו בין להברותו ואין אומרים נמתין לו (עד שיכירא) [שמא יכירא] אלא מחמין לו מיד מפני שהוא ספק נפשות וכל ספק נפשות דוחה את השבת. ולא ספק שבת זו בלבד אלא אפילו ספק שבת אחרת ואין אומרים ¹⁷⁰ הללו לעשות ע"י גוים ולא ע"י קטנים אלא אפילו ¹⁷¹ בגדולי ישראל. וכ"כ ה"ר משה מיימון [ב, ב] ומחללין עליו אפילו מאה שבתות כל זמן שהוא צריך ויש בה סכנה או ספק סכנה מחללין. מדליקין לו את הנר ומכבין את הנר מלפניו ושוחטין לו ואופין לו ומבשלין לו ומחמין לו חמין, עכ"ל.

ועתה שפירשנו שספק נפשות דוחה את השבת כגון אנו שאנו דרים בין הגוים אם נפלה דליקה בבית ישראל בשבת ואיכא למיחש לסכנות נפשות מכבין את הדליקה ^{ס"ו}. ולא מבעיא סכנה וראי כההוא דכל כתבי הקודש ירושלמי [טו, ז] דמסיק ביומי דר' אמי נפלה דליקה בכפר. אפיק ר' אמי כרוז בשוקיהון דארמאי ומר מאן דעביד לא מפסיד. א"ר אלעזר בר יוסה קומי ר' יסה סכנה הות. פי' ולהכי שרי להכריז. ומסיק אם סכנה הוות אפילו

168 גוים, כן הוא בכל כח"י, ובנדרפס: עפ"ם, וכן להלן. 169 בגמ', תוקן ע"פ כתי"א א ופ. 170 ואין אומרים, בגמ' לפנינו: ואין עושין דברים הללו. 171 אפילו, בגמ' לפנינו: ע"י גדולי.

בשבת. ורבינו לקמן סי' שסה הביא את דברי הרי"ף בסתמא, וכן פסק שם בפסקי מהר"ח, וצ"ע דסותר למסקנתו (ולפסקי מהר"ח) הכא. שטז והראב"י סי' רד פירש דרב הונא לא סכירא ליה כו' יצחק ורק במת החמיר. שיז כ"כ רבינו לקמן סי' קמט, ובתרומת הדשן סי' נח ובפסקים סי' נה וקנו בשם רבינו. וכ"כ הראב"ז סי' שסג.

שטז כן פסק היראים סי' רעד [קב] הובא גם בריקאנטי סי' קכה. אולם הרי"ף סו, ב, ובביצה כ, א, וספר העתים סי' ר, והעיסור ח"ב הלכות יו"ט [קלח, ב], והראב"י סי' רג רד, ושבלי הלקט סי' רנז, והרא"ש פכ"ד סי' א, והמרדכי סי' שי בשם רבי אליעזר ממיץ פסקו דלית הילכתא כו' יצחק ואיז איסור ליטול כלי לדבר שאינו ניטל

ר' אמי יטפי ולא כן תני כו' אין אומרים יעשו דברים הללו ע"י גוים ע"י קטנים אלא אפילו בגדולי ישראל. הא למדת שבסכנה גדולי ישראל מכביין את הדליקה. אלא [אפילו] בספק סכנה גדולי ישראל מכביין את הדליקה.

מיהו זה צריך לדעת אם מה שאנו אומרים אין אומרים יעשו דברים הללו ע"י גוים היינו דוקא שאין צריך לחפש אחרי הגוי היכא שאינו בפנינו, אבל היכא שהגוי בפנינו מסתבר יכבה הגוי ולא ישראל. ומלשון ה"ר משה מיימן [שם] משמע אע"ג דאיכא גוי בפניו שכתב כללו של דבר שבת לגבי חולה שיש בו סכנה הרי הוא כחול לכל הדברים שהוא צריך להם. ותו פי' דע"י גדולי ישראל וחכמיהם עכ"ל. ותו דתנן פרק יום הכפורים [יומא פג, א] מי שנפלה עליו מפולת ספק שם ספק אין שם ספק חי ספק מת ספק נכרי ספק ישראל מפקחין עליו את הגל. ואמרינן בירושלמי [יומא ת, ה] הנשאל הרי זה מגונה השואל הרי זה שופך דמים. ואם באת לחלק בין היכא שהגוי בפנינו להיכא שאינו פעמים שאתה מביא אותו לידי שאילה. הילכך מסתבר דכל היכא דאיכא ספק נפשות מכבה ישראל אע"ג דאיכא גוי לפניו ש"ל. והיכא שהיתה דליקה והיה שם ספק נפשות וכבוה ישראלים אין צריכין שום תענית ושום צדקה ע"ז שהרי בהיתרא עשו מה שעשו, ואפילו אם הם רוצים לתת צדקה על כך ב"ד מוחין בידם שא"כ אתה מכשילים לעתיד ש"ל.

ויש שמורים להם להתענות על ככה ושוב בהיות הדליקה מורים להם לכבות ואח"כ גוזרים עליהם תענית ורוצים לדמות להיא דזה בורר [נסהדרין כו, ב] דהנהו קבוראי דקבור נפשא ביו"ט ראשון של עצרת שמתיהו רב פפא ופסלינהו ואכשרינהו רב הונא בריה דרב יהושע א"ל רב פפא והא רשעים נינהו סברי מצוה קא עבדינן והא קא משמתין להו סברי כפרה קא עבדי להו רבנן. ה"נ אע"פ שאנו רגילים לגזור עליהם תענית סברי כפרה קא עבדינן להו. ולא נהיירא לי אלא כדפרישית כך נראה בעיני הלכה למעשה שאפילו אם רוצים להתענות על ככה מוחים בידם שלא להתענות כדי שלא ימנעו פעם שניה מלכבות ש"ל.

ואחר שכתבתי זה מצאתי בליקוטיי שכתבתי בשם ריב"א דאפילו איכא הגוי בפנינו אפילו הכי דברים אלו נעשים ע"י ישראל. וזה לשון תוספות שנכתבו לפני ריב"א ואין אומרים יעשו דברים הללו ע"י גוים וע"י קטנים אלא אפילו בגדולי ישראל. כלומר אפילו היכא דאיכא גוים וקטנים מיד בהוא שעתא אין אומרים להם לעשות, היינו טעמא דאי אמרת לעשות על ידם כראיתנהו מיד בהוא שעתא זימנין דליתנהו ואתי להדורי עלייהו

172 בס"י קלט גוסף: וזוגמת פירכא דשירי פתילה כבר פריך רב חסדא פרק בכל מערבין.

וארחיכי והכי יסתכן, להכי עשו היתר גמור לגמרי ומצוה דכל חד וחד יהא זהיר מיד. מיהו תימא דגבי יולדת פרק מפנין [קכת, ב] כל מה דאפשר לשנויי משנינן ומהדרי ומהירא והתם נמי איכא סכנת נפשות. מיהו נראה דבמקום שיכול לעשות ישראל עצמו ע"י שינוי ואין לו דיחוי כזה השינוי מוטב ודאי שיעשה בהיתר ואל יעשה באיסור כגון התם דמיירי באם היתה צריכה לשמן חברתה מביאה לה בכלי דרך שערה דהואיל ואין שום דיחוי בהוא שינוי למה לא יעשה בהיתרא, אבל בע"י גוים וקטנים אע"ג (דהיכא) דליכא דיחוי איכא למיחש דאתי לידי דיחוי כדפרישית, עכ"ל תוספות.

דיב"א ש"א.

לשון ספר תרומות [סי' רנא] דין ע"א. שירי פתילה שהוככה בחול ושירי מדורה שכבו ביום ראשון של ר"ה מותר להדליק ביום שני. וכן אם כבו ביום טוב שלפני השבת מותר להדליק לצורך השבת, ובספר התרומה אוסר.

אסורין. ואם כבן תחילה בחול ואח"כ הדליק לצורך יום טוב או שבת וכבו ביו"ט או בשבת מותרין לחזור ולהדליקן למחר לצורך יום שני כי הכבוי ראשונה שהיה בחול היא הכנה. שכשישנו בירושלמי פ"ק דביצה [ה"א] רב חסדא בעא מחלפא שיטתיה דרב תמן הוא עביד לה שתי קדושות. [פירוש דרב פסק [עירובין לה, ב] הלכה כד' זקנים ואליבא דר"א דאמר שבת ויו"ט שתי קדושות] הן והכא הוא עביד לה קדושה אחת. דאתפלגין שירי פתילה שירי מדורה שירי שמן שכבו בשבת מהו להדליקן ביום טוב רב ור"ח תריהון אמרי אסור ור' יוחנן אמר מותר. אין יותר אחרי כן מדבר זה. ואומר אני לפי האמת אין צריך להחליף פלוגתיהו ולא תקשי מדרב אדרב, דטעמא דרב דאסר שירי פתילה משבת ליו"ט לא הוי משום דקדושה אחת הן, אלא טעמא הוי משום הכנה דרבה דהכבוי קרי הכנה שיותר הן טובות להדליק כשנדלקות וכבויות תחילה, אבל רב חסדא דמחליף ומפיך דברי רב משום דסבר דטעמא דרב דאסור הוי משום קדושה אחת הן ורב חסדא לטעמיה דלית ליה הכנה דרבה פרק בכל מערבין¹⁷² [שם] רב חסדא רמי דרב אדרב מי אמר רב הלכה כארבעה זקנים ואליבא דר' אליעזר דשתי קדושות הן והאמר רב שבת ויו"ט ביצה שנולדה כזה אסורה כזה. ומתורין רבה טעמיה דרב משום הכנה. ה"נ נתורן משירי פתילה ולא נפיך ולא נחלוף הדברים.

פסק. הלכך נראה לי דבשני ימים טובים של ר"ה או יו"ט הסמוך לשבת לפניו [או לאחריה] הפתילות שמדליק לצורך יו"ט

א דייק מדברי המג"א דוק מהאי טעמא שלא ימנעו מלכבות א"צ תשובה אבל כלא"ה משמע שצריך. אכן המעיין בדברי רבינו יראה דבודאי א"צ תשובה כלל ולא כתב רבינו אלא דאפילו מי שרוצה להחמיר ע"ע לא יעשה כן שלא יבואו להמנע לעתיד לבא. שכא כ"כ רבינו בשם הריב"א לקמן סי' קה, א. שכב מכאן ועד סוף הסימן נכפל לקמן סי' קלט (ונפסק בהגהות אשרי עירובין פ"ג סי' ז) ובקיצור יותר לקמן סי' של, ג לעיל ח"א סי' תשנו, ו ועמדנו על השנויים בשנו"ס. ושם מובא שרבינו שלח את המו"מ שבינו לספר התרומה לרבינו ישעיה והצדיק רבינו ישעיה את דברי רבינו. וכ"ה בתשובות הרי"ד סי' עו. ויש לציין שכל התשובה המובאת בדברי רבינו לעיל ולקמן בשם רבינו ישעיה, מובאת בשבלי הלקט סי' רמו בשם רבינו אליעזר ב"ר שמואל מוירנא.

שיח וכ"כ התוס' ביומא פד, ב ד"ה אלא, דאפילו היכא שאפשר בנכרי מצוה בישראל שמא יתעצל הנכרי ויבא לידי סכנה. וכ"כ הרא"ש שם פ"ח סי' יד דאפילו קטנים לפנינו יעשה ישראל גדול דחיישנן זימנין דליתגייהו ואתי לאהדורי בתרייהו. וכ"כ בדרשות מהר"ח או"ז סי' ט, ובתרומת הדשן סי' נח ובדרכי משה שכה, ג בשם רבינו. אולם הראב"י סי' תקלא כתב דרק היכא שצריך להמתין על הנכרי יעשה הישראל אבל היכא שהנכרי יעשה בזריות כמו הישראל יעשה ע"י נכרי. וכ"כ בשלטי הגבורים שבת מ, א, ובמרדכי יומא סי' תסז, ובדרכי משה שכה, טו. שיט דרכי משה שלד, ז בשם רבינו שכ ראה מש"כ בשו"ת חות יאיר סי' רלו, והמג"א שלד, ב והמ"ב שלד, עו כתבו אבל בכיבוי א"צ תשובה שלא ימנעו מלכבות. ובשעה"צ צי"ו כמקור את דברי רבינו. ובהגהות חת"ס עמ"ס נדה יב.

האשכול

אוצר החכמה

יסדו

רבנו אברהם ב"ר יצחק אב"ד זצ"ל מנרבונא חותנו ורבו של הראב"ד זצ"ל

העתקתי מכתב ספרדי ישן נושן והגהתי בשום שכל ועומק הרעיון, ומהרהי מכל סיני השגיאות מחשבים ומגרעות אשר מעלה בו יד הסופר, גם בארתי כל הפתום והחתום בספר והערתי מקור דבריו, וערכתי עליו דברי התכמים העומדים על ימינו ופקדתי שם גם את מריכוזי, כל אלה תוכרו יחדו בבאוני אשר פי ה' יקבנו

נחל אישכול

ובראשית הספר ה"א פתחתי לעין הקורא **מבוא**, הודעתי בו תולדות ותכונת המתבר ומעשרו בקדשו. את הכל יפה עשיתי בעמי כיד ה' הטובה עלי אנכי **הצמד**

www.otzar.org

צבי בנימין בלאא"מ הגאון החסיד מו"ה אברהם אייערבך זצ"ל
זומר ממחנה סקלס סס ק"ק סאלברשטאדט יע"א.

חלק שני

כולל הלכות שני השישי ושני, תקנית, ת"כ, תעבה, פורים, ח"י ס"ח בין עשיתו בין לקחת בו, ה"י סוד הסודי והפשוט והמפורס, פחות, הלל, ציפת, מילה, ילדה, חלק, גרים, פירן, חבן, סקני, קטן, אכלות, סאמאח כרן. וכלה אלוים הקידוח ונאות בעטני תקנית, קדוש הדרש, י"ט שני, טר"ם, נאמנת באפירין, נויל חפת, סקת בשם, מילה גירסת השמי בעל פי על דבר חביבן ברוחב היהודים במחירם. גרעוה ה' דלוי ינא בזמן קרבן **חלק שלישי** מלל ה"י שחיטה ומרפאת וכל מאכלים האסורים ומעובדות, קדלת, סאמא, חלק, פחות, כחמת, שלות חקן, עין, קדובין, הלכות כל המעוררים, חקש, חפרה ל"ש, שקדי התורה, הלכות דרבנן מוסקה. —

האלברשטאדט, תרכ"ח לפ"ק.

ספריית בני תורה המרכזת ע"ש מספחות ליבוזיץ-קעסט

ספר האשכול, הלכות מידה, יולדת, חולה, וגרים.

שפוטו ביהוב, אבל היה אין להתענות ביהוב עד לי יום. מעמי חי לן כיון דשרי לה רבנן נעילת סגל א ואמור לדידי מדאורייתא ב וכל רבוחא חולקין ואמרין לאוד ר' דינה כשאר כל אדם לענין העניה יהוב, ושאיני נעלה ס' דרבנן, וסמני דאי לא סתבר כתיב ג פירו חק גי או עד ויין כשאמרה צריכה שוחטין ומבשילין בשבילה ככל חולה שיב"ם כד' בשי' חולין ד' ומוחר לבריא לאכול → טענו במעטא דאי' לכוית בשיר בלא שחיטה. ומתא ליכא למידק דצריך לשחוט, דאם פוכי נבלה נוחזין לה נבלה, וחיכא דליכא בשיר אלא בהמה בחייה ודאי צריך לשחטה, דבגזירה ושאר פירות נמי חלול איכא כבשחיטה שחרי תקן ה' . . ואי איכא נמי שיכול לנחור איכא מרבואתא אמרו יעשו ע"י גוי, ול"ג לן דהא אמרין ביוסא ו' אין עושין דברים אלו לא ע"י גוי ולא ע"י קטנים אלא ע"י גדולי ישראל, שמא יאמרו בקושי החירו פ"ג ואינו מותר לכתחלה ע"י מתייבי מצות, ומצא מבשילין בפ"א כשלא יסצאו גוים וקטנים לא יחללו על פ"ג, ותו בגמ' ואין אמרין לעשות דברים אלה לא ע"י נשים ולא ע"י כותיים מפני שמצטרפין לדעת אחרת, כלומר אין אמרין כותיים ונשים אע"פ ששניהם מתייבים במצות שהם לברם יחללו שבת בפ"ג, שמא יחשבו בלבבם גדולי ישראל לא ירצו לחלל שבת בפ"ג, אבל אהוננו מבשילין דכותאי ליל לפ"ע ל"ת מבשול ו' ונשים דעתם קלות ומעוות נמי בכך, והיינו שמצטרפין לדעת אחרת אם פניחין אותן לעסוק לבדן ח, הלכך ודאי ישחט ישראל ולא לנחור ע"י גוי, ואינו דומה להא דאמרין ט מאכילין אותו הקל הקל תחלה, התם ליכא למיתש לסכשול לע"ל. ומתחזיא לן אפי' איכא נבלה מוטב שיחטו לו ולא להאכילו נבלה ו' ואפי' לא ידע החולה שהוא נבלה יא' כיון דשבת נתנה לדחות אצלו בהבערה ובשול ושאר דברים יב, ולית לן למיטר מוטב שיעבר החולה על אמור נבלה דהתירה לו התורה, ולא יחללו אחרים בשחיטה, לאו מלתא הוא, דעלה דידן דמי' לחלל בפ"ג ולא על החולה לחוד, דלמנו פ"ג יג. מושמרתם את חקותי וגו' אשר יעשה האדם וחי בהם וד' ואמרין הורין → בפ"ג הרי זה משובח והמונע עצמו כאלו שופך דמים שנ' ל"ת על דם רעך פ"ו והשאל הרי זה מנוגה פ"ו והשאל ה"ו שופך דמים וז'. ולי הכותב ג' אפי' אין צריך לשום חלול ש' אלא בשחיטה יח' יש לצודי דמוטב לשחוט מלהאכילו נבלה דיותר מנוגה לאכול דבר טמא מחלול שבת במה"ג וט, ותו כיון דגם בחולה שמעטינן באמור היכא דאפשר ואמרו מאכילין אותו הקל הקל תחלה; לדידי' בשחיטה לא עבדינן אלא חד אמורא ואי אכל נבלה עובר בלאו אכל כ"ז, ואע"ג דהאי ל"ת והאי א' סקילה לא קרינן נבלה הקל כיון דאיכא לאוין טובא כ, ויש שאמרו שבת דתויה אצל פ"ג ופוטאה נמי דתו' אצל צבור, וכי היכא דבטומאה צריך

נחל אשכול

א רפ"ח דיומא, וטעם זה כי גם בעל סאלת ס'. ב כ"כ בפ' ס"ל דמי עמיים דאי' כחשמות הרמז"ם וסמ"ג, ולר"ס דרבנן. ג יומא רפ"ח י"כ אכור צל"ח רחיש וכו' והמיה תגעול ס', ואי יחיא לאשמיטין רבוחא דמוחרת צאכילס. ויש לסחור מאכור נעילה ס' פטורס בכל לופן אבל אכילס דוקא בצומרת ל' חמי. ד חולין ט"ו. ה ספולילו מידי צבמ"ה פססיס ע"ג. ו פ"ד. ז חולין ד'. ח פי הר"ף, ולרס"י נ"א ופ"א. ט יומא פ"ג. י דלא כחשמת מרזב"ד וסג"מ שואכילוסו נבלס. י"א דאי ידע יס לתת סקן צאכילס. נבלס ויסחקן כמ"ס סר"חס ציומא. י"ב יס לזקק וסא חמריק מנחות ס"ג מוטב סירבס צמלכס ח' טעמס סרקדס סרבס פעמיס חס נקרא מ' אחת ומלול ח', ואל יחלל שבת צמ' רבות סרבס פעמיס סיקטר וירס ויצרר ויטמן עוד צ' סאין, אע"ג שכל סמלכוס סאלס נריך לעשות צב' סאין צטטור מעט, א"כ כ"ס סאכור לעשות מלכסס אחרת חס אין לורך דצבר? ויס לתקן צמלכוס שבת ענמן מחלקין צין מ' קצירס למו' רקר, ועבדין ח' סרבס פעמיס כדי סלל יסא נריך לעשות צ' סרבס פעמיס אבל צענד צבת ונבלס י"ל חף אי מאכילין אותו נבלס ססצת צכללו נחלל צמ' צבול וסצטרס, ואין מוסיפין אכור חדס, מוטב לסוסק מ' צצבת סבל"ה נחללו חטעבור על אכור חדס. י"ג יומא פ"ה. י"ד פי' דלחן לומר סקאי על סחולס סהוס יחלל חטסס סלחן, דקרא חמר וסמרתס ומסיס אשר יעסס סלרס ומ"צ מ' חומי ססמרו סקוסי צמן סלרס אפי' ימיד יטול למיזת צסס אבל צסכוס ח"א לריכין לסחור חלל חללו צצבורו וכ"מ צתי"כ. ל פ"ו יומא פ"ד, צ"ק פ"ח. ל"ו ססמכס ססאל ס"ו לו לפרסס סדבר קרס מעסס ספ"ד'ס וסול צירוסל פ"ח דיומא. ל' ין לפעמיס נסחק ע"י ססיס. יח כגון סלחו צולמוס ויס כחן עקף מי ונבלס. י"ח עמיס חולין ס' ד"ס דיקוס. כ סטת סר"ן. סקוסי מרענת מלי קלומר ח"ק ציומא פ"ג טבל וסרומס מאכילין אותו טבל דאי' לי סקנתא סלל חס יאכילוסו טבל עובר חלל כ"ח וחס יפריסו סרומס יאכל ל"ט סלקי צסיחר חית ח' צאכור? ולק"מ דסא חסיק סס דצרייתא חירי צטבל דרבנן צענין סל"י וכל אכור סרומס וטבל סצו דרבנן, וצדרבנן לא נלמרו סעירין ואין חלוק צין חלל חסכו לו זית ח' לו סרבס, וסר"ן לא חמלקן אלא צלחין דלוי' סחייב ע"כ כ"ח, וסי ססמקסן סמפרס צטבל דלוי' יכול לסקסות פשיטא דמפרסי סרומס ואוכל סרומס לבד וסולין לבד כי סיכי דלא יעבר ע"כ כ"ח טבל מ"מ מחל לי' למפרק כסדר ח' ר' יס ח דמיתרל דרבס אפסר צמולין פשיטא, וכיון דפרס לו צדרבנן חירי סרס קוסי' סני, וסצו מ' קן צ"ד. יחל לי צוס לופן ססיס לל צריכס צצבת דליכא אכור ספרסס פשיטא טלטול דרבנן סצ"ע צענין סל"י מר סצב טבל חמור ור"ס סרומס חמורס, למס סדר וחי מר סצב וכו', כצד חמר לעול דכסא פליגי? חמוס כיון ססמקסן לא ידע דצטבל דרבנן פליגי וסצין סמ"ס טבל חמור וסי צדלו' עסקין כנרסס מקוסיחו: פשיטא טלטול דרבנן, לכך חסני לי' סצ"ע צטבל דרבנן ולא לבד חס סלמרתי צלפסר צמולין חירי סכי, חלל גס מ"ס טבל חמיר וכו' סכל חירי צדרבנן. ומסולקת צוס קוסי' גדולה ססקסו סמו' חיק פליגי אי טבל חמור אי סרומס סמורס, למס לא טעסס חקון סינלל מאכור טבל ומאכור סרומס, יתקן סטולס ופריס ממוט סרומס, ואל"פ סלרק גס לסרומס יחזור ועבר חומס עס סמולין דססחא ליכא אכור חורס דמ"מ צרובס צטל וספי' למ"ד חמ"ל לכחמלס דלור', מ"מ חין כחן אפי' אכור לח, ומוטב סעטסס סמאכיל למולס אכור מיתס? חלוי לרס"י לק"מ דס"ל מ"מ לח צלל לא צטיל עמולין ק"ט יצמוח ס"ל ט"צ ולא צטלס סרומס, אבל חירין קי? וססחא יחל דספולונחא סול צאכור דרבנן, לככי חין לומר נפריס סרומס וצטלס צרוב, כיון סלכור לצטלס אכור לכי, לא סריק לי' לערב דלא חלל צאכור דרבנן, ומוטב סיעבר סחולס אכור דרבנן (סצו רלחי צסלח יענן סחקן סל"ח לערב סרומס, דסרומס סחורס למקסס סדר לצינלל כדלוי' יוסלמי רפ"ד דחמ"י. ולע"ד סמעין יומל פי חמר ולקלל חמור). וחלחי לנצ"י מ"ח סי' מ"ס וסי חרי' סר' יצס ציבס מ"ס ח אכור לצטל לכ"ע, דזוקא חומי חרזס צ' סלון כחן

ספר האשכול, הלכות מילה, ילדות חזרת, וגרים.

9

צריך לאתחילי ולאיתי מהורי טבוח אב אחיינא בראשון א, ח"נ לא נחלל שבת בשחיפה אם אפשר לתאמילי נבלה ב, ולענין לא דמי, והאי חיבא דמיני לטיעבד בשהיה לא עבדינן בש', והיכא דאפשר בפ"נ בהיות לא מחללינן ש', והאן אי עבדינן בתולד ש' סמעינן בתולדו היכא דאפשר כיון דלא הותרה שבת אלא דתוי ג, וה"נ אמרינן בפ"י ש' ד אמרוהו לגרונת א' וצאו עשרה ותביאו לו כל א' וא' כולן פשוטין אפי' הבריא בראשונה, אמרוהו לשתי ג' ולא מצאו אלא ב' בשני עוקצין ונ' בעוקצין א', בדרהין העוקץ שיש בו ג', אע"ג שאין צריך אלא לבי ואין כורתין ב' שיש בו א' א' שלא להרבות בקצירה ה', אבל הבא בזהיר לא צני לטיעבד שאם לא ישחט בעי למדחי אסור נבלה, ואי שחט מרחי שבת, מטוב לעשות דתוי א' וישחט, טמה שיעשה החולה הרבה דחיות ככל לכו' ו. גרסינן בערבין ו א"ש אשה שישבה על המשבר וסתה בשבת מביאין סלין אפי' טר"ה וקדעין את כריסה ופורין פשיטא דהא תנן נבלה עליו טפלת ס' חו' ס' טת, ס' שם ס' אינו שם, ס' נכרי ס' ישראל ספקין עליו הגל? מ"דת דהם היו לי' חוקה דחיותא אבל הכא דלא היו ליה חוקה דחיותא מעיקרא אימא לא קטיל דמחללינן שבת אפי' בהאי ספקא, מעוברת שמתה ולד דילה מיית ברישא, מעוברת שנהרגת דהא פתה ברישא כל זה כ' בה"ג, והג"י יצ השטיט דין זה, ול"י טעמא ח ואי

נחל אשכול

כאן רק טעם, אבל לבטל יבטל ציבט וואו צען באסורו עומד טאס יבא אליה ויאמר זה האסור שאר באסורו לא סמירט חורס לבטל, ויש מביאים ראי' חקושי' זו דלא אמרינן יפריס תרומה וערבה בחילין, דליירי כאן ביבט ביבט ומ"סח אסור לערב, ולפ"מ' אין כאן סוכה דבאסור דרבנן איירי. ונס' תערוכת סארכתי דין זה. א יומא ו"ו. ב כ"כ רשב"א. ג רמב"ם וע' לקמן. ד חננות ס"ד. ח וזה דאי' שס ס"ג לרבנן בק"ע ג' בכרי וכו' ולא מחטטין, ולבני עומר סותרס שבת דילפינן מחזעוה וסופוס לקבועת פסחים ע"י, ולאפשר נתי מחס פרוטוי מלחא דר"ס שפיין כחיל לטוליא מלבן סל לחוקן דלמרי ק"ע דוקא בר"ס. א' וכו' ס"ב. וזה מ"ס רשב"א עוטב לסאמילי נבלס סהוא טטה למר סגרת רמב"ם שבת לא סותרס אלל פ"י אלל דמיה ומדמס שבת למחאס סדמי, אבל חשבין ח"ג ל"ו כ' אע"ג דטומאה דתוי' שבת סותרס אלל פ"י דלשכחן עבודה סותרס בשבת, ס"ס פ"ג, דצומא ס"ס יליף ר"ע פ"י ד"ס ק"ו מעבדה (ואע"ג דרבא יליף מומי בסס, כיון דליכא למילין ס' פ"י מק"ו, אבל לדתוי סק"ו קא"י) ס"מ דסותרס ס' לפ"י. ולבארס קסס מוס לרמב"ם ולרבנן דס"ל דחיה, ור"ל דקסי' לר"ע דיליף מעס מוצמי. חקמט למוח ולא מעל מוצמי אבל לסחיות אפי' מעל מוצמי חקמט כספרס"י וכיון שפי' דומס עבודה ועבודה ד"ס, ק"ו שפי' ד"ס, מתי ק"ו בסוסדרין. ל"ס בני למילין שמת מוטס ד"ס כיון דדומס עבדס, ולאמרינן ר"מס חוכיח דכ' מעס מוצמי ח"ל סדומס עבודה ואפי' איס ד"ס דילפינן מנבל מוסבוחיכס, ח"כ ס"ג ח"כא למימר ר"מס ד"מס יוכחו סדומין עבודה ואין ד"ס, ס"ג פ"י אף סדומס ע' מ"ח איס ד"ס? וי"ל בסלמח ר"מס ומ"מ אינס דומין עבודה אלל בסלל סחיל צטבדס, אבל מעל מוצמי כסעבדה בידו לבטלס בידו אף דומין עבודה לכך אין דומין ס' בק"ע, אבל פ"י דומס עבודה אפי' מעל מוצמי כסעבדה בידו, ח"כ שפי' יליף בק"ו סד"ס. וכעין סברא א' כ' חוס' סוסדרין ל"ס ע"ב ד"ס שבת. אבל הרמב"ם פסק פ"ס דרומס ס"י"ב דרומס אפי' עבודה בידו לחקמן אצרו מעל סומבס וע"ס בת"ל דסוכיח כן מסוסדרין וכ' ביד דכן סוא במחילתח מעס מוצמי אפי' עבודה בידו חקמט, ח"כ אין כאל ק"ו ספי' ד"ס כואיל דומס ע', ד"ל ר"מס חוכיח סדומס ע' אפי' עבודה בידו ואפי' חר"ס, ורבא דסותר ק"ו דר"ע דליכא למילין מתי' ספק לטימט ר"ע סחר ל', מיכו והאי גס לגופי' דק"ו יס פירכא, וכיון דילפינן מומי בסס, שפי' יל דמיו ולא סותרס פ"י אלל שבת כדלשכח בצומאס, ולא דמי לעבודה סכתורס טוחס לעשות חמיד עבודה בשבת ולא כדברי' סבלו ע"ד חקרס כמו טומאס ופי' ודאי' במחילתח ל"ח כל מחלכס וכיוס סשבת ס"כ בדבר א' נאמרו. וע"ל דר"ע מציא ראי' דפי' ד"ס מוס דלפי' ספק פ"י דומס ט', דבא ללמד זכות דומס עבודה אף שיש ספק אס מומס בדבריו, ח"כ ל"ל ר"מס חוכיח סדומס ע', דעל"ס ס' ר"מס איס דומס ט', אבל רבא דמפרק דאין ראי' מק"ו דר"ע דספק פ"י דומס עבודה, דלמח חוקא דתוי, ח"כ לענין עבודה ס"ס פ"י לר"מס ולמ"מ, ומחילת ופל ק"ו בבירא, דר"מס ומ"מ יוכחו סגס סס ודאין דומין עבודה ואין ד"ס וס"י פ"י. וכיון דליכא למילין מעבדה אין ראי' סותרס פ"י אלל ס'. יתסב צוס חמיסח חוס' בשבת ק"ל ע"ב ד"ס סלל ברטון ר"א דתרי אפי' צר"ס קסס לרשב"א סל אמרינן ק"ג גבי לרעת במילס כל חקוס סחכס מולא עול"ת אס ויכל לקיים סחיסס מוטב, וסכא אפשר לקיים סחיסס לסבילו דרך סלרות, ור"ל גבי מילס גלי קרל, ליתח דכא אמרינן לקמן גבי בסר אפי' בחקוס צסרת לעבד אחר סלויס מכן למקן כד"ל כל חקוס סחכס מולא וכו'. ולפ"מ' י"ל ר"א יליף כר"ע חלמיו שפי' דומס שבת מעבדה, ח"כ לפ"י סותרס ולא דמיו שבת כר"ס חשבין ושבח כחול לענין פ"י ומילס בשבת כעין פ"י סוא כדלמור רשב"ע צימח פ"ס מילס סהוא ח' מחיבריו ד"ס (ערס"י שמת לא יחול לחסר זמן וסוא חקון ח' מחיבריו סל ארס) ח"כ מחילת ידיען סותרס שבת לבני מילס וכל סיכא דסותרס לא רכיק לאסודרי לטעות בסותר. לסכי לר"א מותר לסבילו דרך ר"ס אף אס יוכל דרך סלרות, דר"ל לא אחר סיכא דלשכח לריך לקיים סחיסס אלל סיכא דליכא דתי' (וכ"כ חוס' מוחות ח' דכלאיוס בלינת סרי רחמנא אפי' יוכל לקיים סחיסס) מיכו לדין דלל ילפיין פ"י אלל מומי דילטוחא דר"ע מעבדה, דמיי' ח"כא למילין דפי' סותרס, ח"כ ל"י פירכא כדלמור, ח"כ אין לט סוס ראי' דפי' לו מילס סותרס לבני שבת ולבני לרעת, וססברא עותח דיינס כעמלח דמיו, שפי' סייך צ"י סל דר"ל סיכא דלשכח לריך לקיים סחיסס כדאי' שבת ק"ג. ולי קסי' ח' פ"י דמיו' אלל שבת למס אמרו סלין עותין ע"י נכרי אלל בנהלי ישראל (רמ"ח סולק סיכא דלשכח בנכרי ועטרי') סל בצומאס אמרינן דריך לאסודרי חטוריס סיכא דלשכח וס"י לעבד צסיתר דסל אין כס לעקוד בק"ע, י"ל ח"ס סחמיס אין לעשות ע"י נכריס לא סוי עקירס בק"ע, וס"ל נכריס כמאן דליתח, וכיון דליתח מילין ע"כ לריכין ישראל לס"י. ו ערבין ז' ופרס"י דאע"ג דע"פי סרוב סוא מייח ברישא ח"מ זומין דמקרי דכיא מייח ברשא וע' מהר"ל חס"י ח' דלרס"י ולרוב ספוסקי' אין מלוק בן עקר ללא עקר. ואל הטעס מומ"ס רבנן לבסוף בסס ס"ג (פ"י' סשבת) מחוט קנת דס"ל חוקא בסקר סול, כר"ס חג"א צסס מהר"א פטיין דבסחוך גרלס דס"ל אבל עבד צמחי' חוח מסללין. ח אפשר טעמו כר"ס רמ"ח

דלן

הודפס בארץ ישראל על ידי משרד החינוך וההשכלה

הודפס בארץ ישראל על ידי משרד החינוך וההשכלה

ספר

אליה רבה

חזרו וגם יסדו הנאמן הגדול המפורסם
 מחור"ר אליה טפירא זצ"ל שהיה ריש
 מתיבתא ורשן דק"ק פרסג' בן הנאמן
 מחור"ר וזנאן שהיה חב"ד דמלכות
 שהיה בן הגסון הגדול המפורסם
 גדול מחור"ר שחטון
 שהיה חב"ד ור"מ
 בק"ק פרסג' :

בוולצבאך

בבית וכלפוס חב"ד'ר משלם ולמן
 בן המנוח המפורסם מחב"ד אהרן זצ"ל :
 לפרט הגח אנכי שולח לכם את
 אליהו הנביא לפ"ק :

אוצר החכמה

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ שלשלת האור היכל שלישי
שער שני

שלחן ערוך

אורח חיים

חלק שני

תשנ"א

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול הגאון האלהי
החסיד המפורסם אור עולם מופת הדור
גור ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורכנא

מוח' שניאור זלמן נבג"מ

מהדורת "ובלבתך בדרך"

סימנים שיט - שכח

פסקי הסדור

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשה אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

שנת הקהל

הַלְכוֹת שֵׁשֶׁת שָׁבָח

קט

שְׁבוּדָאֵי לֹא יָמוּת הַיּוֹם, שְׁהָרִי אֲמָרוּהוּ שְׂיִתְקִים שְׁמוֹנָה יָמִים, מִכָּל
מָקוֹם יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יָמוּת לְאַחַר הַשְּׁמוֹנָה יָמִים אִם לֹא יִתְחִילוּ
לַעֲשׂוֹת לוֹ הַרְפוּאָה מִיָּדָא.

76 אָבֵל בְּמָקוֹם שְׂאֵפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת לוֹ הַרְפוּאָה מִיָּד בְּלִי חֲלוּל שַׁבָּת,
אֵלֹא שְׂיִצְטָרְכוּ לְשָׁהוּת שְׁעָה מְעַטָּת – לֹא יִחְלְלוּ כְּדִי לַעֲשׂוֹתָהּ תִּכְרַף
וּמִיָּד בְּלִי שׁוּם שְׁהוּי כָּלֵל, אִם הוּא בְּעֵנִין שְׂאִין חֲשֵׁשׁ סִפְנָה כָּלֵל
בְּשָׁהוּי מְעַט זָהֲרָא, לְפִי שְׁהַשְׁבַּת דְּחִיּוּהָ הִיא אֵצֶל פְּקוּחַ נַפְשׁ וְלֹא
הַתְּרָה לְגַמְרִיָּזָא, וְכָל שְׂאֵפְשֶׁר לְהַצִּילוֹ בְּלֹא חֲלוּל שַׁבָּת – אִינְהָ
נְדָחִית בְּשִׁבְלוֹ קִיסָא.

אוצר החכמה

77 וּמִכָּל מָקוֹם קָיָא, אִף אִם יֵשׁ לְפָנֵינוּ קִיסָא נְכָרִים אוֹ קַטְנִים שְׂאִינָן בְּגִי
מְצוּוֹת – אִין אֹמְרִים הָרִי אֵפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵלּוּ וְלֹא יִתְחַלֵּל
שַׁבָּת עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵלִים בְּגִי מְצוּוֹת, לְפִי שְׂמַכְיֹון שְׂאִין דְּרָדָא לְהַצִּילוֹ
אֵלֹא בְּעֲשִׂית מְלֹאכָה הָאִסוּרָה בְּשַׁבָּת – הָרִי נְדָחָה הַשַּׁבָּת
בְּשִׁבְלוֹ קִיסָא לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵלִים הַמְּחַיְבִים בְּהַצְלָתוֹ, וְאִין כָּאֵן חֲלוּל כָּלֵל.

78 וְלֹא עוֹד, אֵלֹא אֵפְלוּ אִם בָּא הַיִּשְׂרָאֵל לְהַחְמִיר עַל עֲצֻמוֹ לַעֲשׂוֹת
עַל יְדֵי נְכָרִי אוֹ קַטְנִי, אוֹ מַחְמַת שְׂאִינוֹ רוּצָה לְמַרוּחַ בְּעֲצֻמוֹ – יֵשׁ
אִסוּר בְּדָבָר מִדְּבָרֵי סוּפְרִים קִיסָא, שְׁמָא יֹאמְרוּ הַרוּאִים בְּקִשֵׁי הַתִּירוֹ

קט ראה רשב"א ח"ד שם.
קי שו"ת רשב"א ח"א שם.
קיא ראה רא"ש יומא פ"ח סי' יד.
קיב ראה שו"ת רשב"א שם.
קיג בד"ה יומא שם פד, ב ובגירסת הרי"ף
שם (ד, ב) ורמב"ם שם ה"ג. שו"ע סי"ב.
קיד דרכי משה אות פו ברעת התוס' שם ד"ה
אלא והר"ן שם. ט"ז סק"ה.

קז רש"י שם ד"ה לא ספק. ר"ן שם (ד, ב) ד"ה
לאתווי.
קז רשב"א בתשובה ח"ג סי' ריד. הובא ב"י יו"ד
סוסיי קלד. רמ"א שם סוס"י קנה.
קח דמב"ם פ"ב מהל' שבת ה"א. רשב"א ח"א
סי' תרפ"ט וה"ז סי' שמג. ר"ן ביצה (ט, ב)
ד"ה ומיהא. ב"י ודרכי משה סי' של אות א, ע"ש.
וראה שו"ת צ"צ סי' לת. אג"ק ח"ב ע' טו ואילך.
לקו"ש חכ"ז ע' 135-134.

07/09/2018

פקוח נפש, ואין מתירים אותו לכתחלה על ידי המחייבים במצוות, ושוא יבא הדבר שששלא ימצאו נכרים או קטנים – לא ירצו לחלל על ידי גדולי ישראל קטו.

← ואפלו בנשים קטו שהן מחייבות במצוות ואין בהן חשש זה – אף על פי כן אין מוסרין להן לבדן העסק והפקוח הזה שיעשה על ידן, כי שוא יתעצלו או יפשעו בו. אבל מצטרפין עם ישראל, ומוסרין הדבר לישראל והאשה מתעסקת על ידי הישראל, שפיון שהישראל עוסק בו – אף היא מודרזת על ידו קטו.

← ומכל מקום, מצוה מן המבחר קטו להשתדל לעשות הכל על ידי ישראלים גדולים בחכמה קטו, ולא על ידי הדיוטות קטו ונשים, כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם קטא ויבאו להקל שלא במקום פקוח נפש קטב, וגם כדי להורות הלכה למעשה ברבים קטב.

← ויש אומרים שפיון שהשבת דחיה היא ולא התרה כלל, מה שאפשר לעשות שלא יהא חלול מן התורה – צריך לעשות, שלא יהא חלול במלאכה מן התורה קטד. ולכן אם אפשר לעשות בלא דחוי ובלא אחור על ידי שנוי – עושה על ידי שנוי קטח, שאז אין אסור מן התורה. ואם אפשר לעשות על ידי נכרי בלא אחור כלל – צריך

המשניות סופי"ח.
קכא רמב"ם שם ובפי' המשניות שם.
קכב ראה פי' המשניות שם. שלמי הגבורים שם.
קכג ט"ז שם.
קכד ראה ריא"ז שבת פי"ח ה"ג אות ב. שלמי הגבורים שם ובשבת (מ, א) אות א.
קכה רמב"ן בתורת האדם שער הסכנה. הוכא במ"מ שם די"א. אור זרוע ח"ב סי' לח.
רמ"א סי"ב.

קטו רמב"ן בתורת האדם ענין הסכנה. ר"ן שם ובשבת (מ, א) ר"ה ואין. וראה גם לבוש סי"ב.
קטז שם בבב"יתא. מור וש"ע שם.
קיז רמב"ן שם ור"ן שם ושם, ע"פ נוסחא אחרת בבב"יתא שם.
קיח ט"ז סק"ה.
קיט רמב"ם פ"ב ה"ג. ט"ז סק"ה.
קכ ריא"ז בשלמי הגבורים יומא (ד, ב) אות ב. וכו דעת הרמב"ם שם. וראה גם רמב"ם בפי'

הַלְבוֹת שֶׁבֶת שֶׁכַח קִיא

לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי נְכַרִי^{קכז} מִן הַתּוֹרָה^{קכז}. וְלֹא אָסְרוּ לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי נְכַרִי
אֶלָּא בְּמָקוֹם שֵׁישׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יִתְעַצֵּל הַנְּכַרִי וַיָּבֵא לְיַדֵי דְחַוִּי
וְעַכְשָׁי^{קכח}, אֲבָל לֹא כְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עָלָיו וּמְזַרְזוֹ בְּעֵינָן שְׁאִין לְחוּשׁ
לְכֹלָם.^{107/09/2018}

וְהַעֲקָר כְּסִבְרָא הָרֵאשׁוֹנָה^{קכט}. וְאַף עַל פִּי כֵן הַמְנַהֵג בְּמַדִּינוֹת אֵלּוּ
כְּסִבְרָא הָאַחֲרוֹנָה^{קל}. אֲבָל טוֹב שְׁלֵא לְנַהֵג כֵּן, כִּי יֵשׁ חֲשׂוֹשׁ שְׁמָא
יֵדְאוּ עֲכָשׁוּ שְׁאִין עוֹשִׂין רַק עַל יְדֵי נְכַרִי, יִסְבְּרוּ שֵׁישׁ אִסּוּר בְּזַה
לְעוֹלָם עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִפְעָמִים לֹא יִהְיֶה נְכַרִי מְצוּי וְעַל יְדֵי זֶה
יִסְתַּכֵּן הַחֹלָה בְּמָה שֵׁימְתִינוּ עַל הַנְּכַרִי. וְעַל כָּל פְּנִים, הַרְוֹצָה
לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי נְכַרִי – יִגְלֶה לְרַבִּים בְּאוֹתוֹ פַּעַם שֵׁישׁ הַתֵּר לְיִשְׂרָאֵל
עֲצֻמוֹ, אֶלָּא שֶׁהַנְּכַרִי הוּא מְזַמֵּן כְּאִין^{קלא}: L

יֵד כָּל הַזְּרִיז לְחַלֵּל שֶׁבֶת בְּדָבָר שֵׁישׁ בּוֹ סִפְנָה – הָרִי זֶה מִשְׁבַּח^{קלב},
אִפְלוּ אִם מִתְקַן עִמּוֹ דְּבַר אַחֵר, כְּגוֹן שֶׁפָּרַשׁ מְצוּדָה לְהַעֲלוֹת
תִּינוּק שְׁנַפֵּל לְנַהֵר וְצַד עִמּוֹ דְּגִים, וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזַה^{קלג}:

מִן נְנַעְלָה דְּלֵת בְּפָנֵי תִינוּק – שׁוֹכֵר הַדְּלֵת וּמוֹצִיא^{קלד}, שְׁמָא יִפְעַת
הַתִּינוּק וַיִּמּוֹת^{קלה}:

מִזֵּ הָיָה חוֹלָה שֵׁישׁ בּוֹ סִפְנָה צָרִיךְ בְּשֵׁר – שׁוֹחֲטִין לוֹ, וְאִין
אוֹמְרִים נֶאֱכִילְנּוּ נִבְלָה שְׁהִיא אִסּוּר לָאוּ וְאֵל נְחַלֵּל עָלָיו שֶׁבֶת
שְׁהִיא אִסּוּר סְקִילָה^{קלו}, כִּי הַשֶּׁבֶת נִתְּנָה לְדַחוֹת כְּבַר בְּהַבְעָרָה

קכז ריא"ז שם. שלטי הגבורים יומא שם.
ראבי"ה סי' תקלא. הובא בהגהות מרדכי
רמז תסו. רמ"א שם.
קכז משמעות ריא"ז שם.
קכח רמ"א שם מתום' שם.
קכט ט"ז שם. וראה ברי השלחן סי' קלה סק"י.
קל רמ"א שם.
קלא ט"ז שם.
קלב ראה גם לעיל ס"ב וש"ג.
קלג ברייתא יומא שם פד, ב. מור ושור"ע סי"ג.
קלד ברייתא שם. רמב"ם פ"ב הי"ו. מ"א סק"ה.
קלה רמב"ם שם. מ"א שם.
קלו דאב"ד הובא ברא"ש יומא פ"ח סי' יד וב"י
ד"ה היזה החולה. מור ושור"ע סי"ה.

בעזרת השם יתברך

ספר

תוספת שבת

עם מהדורא בתרא

חלק א'

על הלכות שבת מרישא עד גמירא

חיברו הגאון הגדול המפורסם
מו"ה רפאל מייזליש מהארחוב זצוק"ל
אב"ד פאריצק

נדפס בראשונה בשנת תקכ"ז ומהדורה שניי בשנת תקס"ו

ועכשיו בעזהשי"ת יצא לאור מחדש
באותיות בהירות מאירות עינים ומתוקן מאלפי שגיאות שהיו
בפוסקים הקודמים ונלוה עליו בשולי היריעה שני הוספות

מראה מקומות לספרי
האחרונים המביאים דבריו,
ופסקיהם למעשה

משא ומתן בדבר הלכה
לפרש וליישב דבריו
במקומות שטעונין ביאור

ממני הצעיר באלפי ישראל

אשר אנשיל עקשטיין
נכד המחבר

מהדורא שלישית עם תיקונים
שנת תשנ"ט לפ"ק

פ. החושש בעיניו או בעינו ויש בו ציר או שהיו שותתות ממנו דמעות מחמת הכאב או שהיה שותת דם או שהיה בו רירא (י) ותחלת אוכלא (פי' תחלת חולי) מחללין עליו את השבת:

י. כל חולי שהרופאים אומרים שהוא סכנה אף על פי שהוא על הבשר מבחוץ מחללין עליו את השבת ואם (יא) רופא אחד אומר צריך ורופא אחד אומר אינו צריך מחללין ויש מי שאומר (יב) שאין צריך מומחה דכל בני אדם חשובים מומחין קצת וספק נפשות להקל: הג"ה וי"א דווקא ישראלים אבל (יג) סתם עכו"ם שאין רופאים לא מחזקינן אותם כנפיקים (איסור והיתר הארוך) מי שרואים לאנשו שעצור עזירה גדולה אין מחללין עליו השבת כדי להצילו עיין לעיל סימן ט"ו: (צ"י צסס הרשב"א):

יא. חולה שיש בו סכנה שאמדהו ביום שבת שצריך לעשות לו רפואה ידועה שיש בה מלאכת חילול שבת שמונה ימים אין אומרים נמתין עד הלילה ונמצא שלא לחלל עליו אלא שבת אחת אלא יעשו מיד אף עפ"י שמחללין עליו שתי שבתות ולכבות הנר בשביל שישן ע"ל סי' רע"ח:

יב. כשמחללין שבת על חולה שיש בו סכנה משתדלין (יד) שלא לעשות על ידי עכו"ם וקטנים ונשים אלא על ידי ישראל גדולים ובני דעת: הג"ה (טז) וי"א דלס אפשר לעשות בלא דימוי ובלא איסור על ידי שני עושה על ידי שני ואם אפשר לעשותו על ידי עכו"ם בלא איסור כלל עושין על ידי עכו"ם (א"ו וט"ג ומ"ג צסס ראב"ן) וכן נוהגים אבל במקום דיש לחוש שיחלל העכו"ם אין לעשות על ידי עכו"ם. (תוס' ור"ן):

יג. כל (טז) הזרין לחלל שבת בדבר שיש בו סכנה ה"ו משובת אפילו אם מתקן עמו דבר אחר כגון שפירש מצודה להעלות תינוק שנפל לנהר וצד עמו דגים וכן כל כיוצא בזה:

יד. היה חולה שיש בו סכנה צריך בשר (יז) שוחטים לו ואין אומרים נאכילנו נבילה אבל אם היה החולה צריך לאכילה לאלתר והנבילה מוכנת מיד והשחיטה מתאחרת לו מאכילין אותו הנבילה:

תוספת שבת

רסי' ש"ד, והיינו להי"א אבל להמחבר אין לחלק. והט"ז כתב דלאו מנהג ותיקים הוא דאף שיכול לעשות ע"י עכו"ם מ"מ הישראל יזרז בדבר יותר ולכן אם יש אפילו ספק הצלה ויש סכנה (ו) בכירור, כל הזרין הרי זה משובח: (יז) הזרין הרי זה משובח. ואם נפל תינוק לבור, עוקר חוליא ומעלהו אע"פ שהוא מתקן בה מדריגה לבור, ננעל הדלת בפני התינוק שובר הדלת ומוציאו אע"פ שהוא מפצל אותו כמין עצים הראויים למלאכה, שמא יבעת התינוק וימות, גמרא. ולא אמרינן שאפשר לקרקש לו מבחוץ כאגוזים, וסיים המג"א דבהגמ"ר משמע (ח) קצת דאין להקל בזה: (יז) שוחטין לו. דשבת הותרה לו אצל פיקוח נפש, ולכך שוחטין לו כדרך ששוחטין ב"ט, ואפילו איסור דרבנן אין מאכילין אותו במקום שאפשר לשחוט לו מטעם זה, והר"ן כתב טעם אחר דכשיאכל את הנבילה יעשה איסור בכל כזית וכזית מה שיאכל, אבל בשחיטה לא יעשה אלא (ט) איסור אחד ועבי"ד סי' כ"ח (סעי' ט"ז) אם חייב בכיסוי הדם, ועיין בספר פרשת דרכים פלפול ארוך מ"ש על הר"ן בזה ע"ש בדרך חיים:

כתב הגמ"ר דכשהוא צריך לחמם יין, ימלא הישראל ויחם לו העכו"ם, ומוטב שיתנסך היין משיחלל שבת ע"כ, וכתב הט"ז דלפמ"ש הר"ן גם בזה עדיף טפי שיחם

בל"א שבפעם אחד יש לו חימום וקרירות. ט"ז: (י) ותחלת אוכלא. היינו שתחלת החולי הוא עכשיו וכואב לו (ה) טובא ואיכא סכנה. הר"ן: (יא) רופא אחד. ואם לא רצה החולה לקבל התרופה מחמת חסירות כופין אותו, שהוא חסירות של שטות כיון שהתורה התירה בפירוש דכתיב וחי בהם. ואם החולה אומר צריך אני לתרופה פלונית, והרופא אומר שא"צ (ו) שומעים לחולה, ואם הרופא אומר שאותו תרופה יזיק לו, שומעים לרופא. רדב"ז ע"ש: (יב) שאין צריך מומחה. מיהו צריך שיאמר שמכיר באותו חולי, ועכ"פ אינו נאמן להכחיש את המומחה ואפילו להקל, ועסי' ש"ל וסי' תרי"ח דאפילו גבי רופאים י"א שהולכין אחר הבקיות ביותר, מג"א דלא כע"ש: (יג) סתם. שאין רופאים, אבל ברופאים סמכין עליהם: (יד) שלא לעשות ע"י עכו"ם. הטעם כתב הרא"ש משום דזמנין דליתניהו ואתי גם כן לאהדורי בתרייהו, ומתוך כך יבא לידי סכנה, וטעם זה שייך גבי קטנים ועכו"ם, ובנשים איכא טעם אחר שמא יאמר שלא ניתן שבת לדחות אף בפיקוח נפש ולכך מוסרים אותו להם, ויתעצלו בדבר ומתוך כך יבא לידי סכנה, או שמא יבוא לחלל שבת במקום אחר. כ"כ הרמב"ם: (טו) וי"א וכו'. ונראה דאם יש עבד שמל וטבל וגם ישראל, דמוטב לעשות ע"י ישראל מע"י עבד דבעבד גם רבו מזהר עליו כמ"ש

ציונים

(ה) ע"י נכה"ל ד"ה דווקא שכח דהימר כיצד ל"י טובא אינו מועיל אלא כשיניים, וי"ל דגם כהן דינו כשיניים דכתחילה חולי עדיין אין כהן מכה. (ו) ע"י נכה"ל ד"ה ורופא שמתאר דפעמים סומכין על הרופא. (ז) משמע דנספק פקו"ג מותר לעשות ע"י עכו"ם וכ"כ צמ"צ ס"ק כ"ח, ונכה"ל ס"ס. (ח) ונשו"ע הרב ובמ"ז הכריעו להקל, וע"י נשה"פ ס"ק י"ו לענין מתכוין. (ט) ובמ"ז ס"ק ל"ט כתב דלפי טעם זה אין להקל צאיסורי דרבנן, אבל בט"ו ס"ק ו' לא משמע הכי.

ספר

שארית ישראל

אשר חובר מאת הרב הגאון האלהי, החריף ובקי בנגלה ובנסתר לו עשר ידות, צנא מלא ספרא, ונשא וגבה מאוד בדרכי עבודת הקודש, הורה לעם ה' דעת. ולישרי לב תבונה, כבוד קדושת שם תפארתו מרנא ורבנא

רבי ישראל דוב בער בהר"ר יוסף זצוק"ל
מ"מ דק"ק ווילעדניק נבג"מ זי"ע:

האחד המיוחד שבתלמידי אדמו"ר הגדול והקדוש רשכבה"ג מוה' מרדכי מטשארנאביל זצוק"ל לחיי עד אשר יצק מים על ידו עוד ממשחר מל ילדותו עד אשר נגנו ארוה"ק לא זו מחבבו עד אשר סמך ידיו עליו וגלה לו כל תעלומות חכמתו וכל רז לא אניס ליה וכל דמטמרן אתגליי ליה:

סודר ונערך מחדש ברוב פאר זהדר בהגהה מדוייקת ע"פ הכת"י ודפוס ראשון ומהדורות שונות. בתוספת מראי מקומות לתנ"ך מדרשי חז"ל וספרי קבלה. פיסוק מלא, הערות והשוואות, הוספות מכת"י שונות, מבוא ותולדות המחבר, מפתח כללי

על ידי

גדלי' באאמו"ר יחיאל שי' אבערלאנדער

בהוצאת

מכון "אור ישראל"

ע"ש הרה"ק מווילעדניק זצ"ל

מאנסי נ.י.

מהדורה שלישית

שנת תשס"ה לפ"ק

יהיה בחינת נגיד רב בשלימות הגמורה, וד"ל. (חסר הסיום). (ונכח"י נוסף כאלן המשפט הנל) [שהוא המשפיע שפע רב טוב בשלימות וד"ל, וכל זה קודם מתן תורה, אבל לאחר מתן תורה הוראת שעה באופן אחר על ידי לבושי התורה דייקא].

ועל ידי זה ובציר ישיג את זרע (נמקומי נ, ס), על ידי זה יומשך (מבחינת) [לכחינת] נגיד הנ"ל בחינת אור זרוע לצדיק, דהיינו שיהיה להנגיד בחינת זרע, וכמאמר הזוהר הקדוש (מ"א קנ"ג, ט) מאן דאיהו זעיר כו', בחינת בציר דאיהו רב, ישיג לכם את זרע, ואז

ליקומים

מגדולי ישראל, או בשביל גדולי ישראל. מה שאין כן במי שאין לו מוחין דגדלות, הגם לכשאין עכו"ם מותר מסתמא בשביל פיקוח נפש, שמן השמים זכוהו לכך ויסיעוהו מן השמים, על כל פנים אין מצוה שיהיה ישראל, כי אולי לא יוכל לעלות אם יכנוס לשם, ועל כן החמירו האחרונים עכשיו, מחמת דלא שכיחי כל כך גדולי ישראל, מה שאין כן מי שיודע בעצמו שהוא מגדולי ישראל, גם עכשיו הדין כן, וכן עשה מורי הקדוש מטשארנאביל, וכן שמעתי בשם הרב הקדוש מליאדי ז"ל מ"י שעשה כן. L

בשולחן ערוך הלכות שבת (ס"י ס"ח ס"ט) בענין לחלל את השבת בשביל חולה שיש בו סכנה, כתוב שם שמצוה בגדולי ישראל. והנה אף על פי כן כתבו האחרונים (ס"ט נהג"ה) שנהגו עכשיו על ידי עכו"ם דווקא. והטעם פשוט כי מפני שנתמעטו הלבבות, ויכול להיות חילול שבת שלא במקום פיקוח נפש, על כן החמירו לזהר כל מה דאפשר.

ועל פי הסוד הוא, כי הנה עבירה לשמה בזה מעלה ניצוצות ממקום עמקי הקליפות ביותר, והנה כל זה הוא כגדולי ישראל שיש להם בחינת מוחין דגדלות, יש להם הכח לכנוס בזה ולהעלות משם, והן שהעושה הוא

מו. ראה בספר המאמרים מלוקט ח"א עמ' ז (קה"ת תשמ"ז). ובספר תורת מנחם התועדויות התש"י עמ' מד אות יא (קה"ת תשנ"ג).

ספר

התשב"ץ

חלק ראשון

לאור התורה והחכמה אשר לאר ובגל הכשר הגדול בעל הכנפים זה ס"י ושוקר הכי"ס המפורסם שמו ח"ד
בשנים . מאור בגולה חר ישראל . פנים החוק עמוד הימני סרס כגוף הגדול המוטל מודיע ורבי
ופקדה ראשית אשר לור הורנו לא תמה ולא תמה .

במחירי **שמעון בר צמח** ולה"ה

אשר שלם מלאה ושערים שיש נוח וקמון יד ורע קדש ילוי יך סרס סמוכר כ"ל
לא ילא לאור כעולם על יד הדפוס.

המחיר

ותים זהו נבגלל הזכות על יד ש"חזמא דדחמנא יקר רחא איש תבונה החכם המדעם במחירי

מאור קרשקש יצו

בן של קדושים ומלאה יחסים קן כחכם כש"ס כמכ"ר נחולל זכ"ס . ין ונבד לאורו לדיק כחכם האל
כניין סרס בגדול הישם כעוס"ר מאלל קרשקש אכ"ס . אשר רוח כ' נוססה בו ונדס רחשו לזכות עם כרבים
ולמטוח מזה רוח . דונב שש"י יש"ס לכרס כמחנר ז"ל כ"ל זכות כרבים חל"ר בו ולכל בני ישראל עם קדומו :

ולוקר מליצתו גם כעת עד אשר מלס מחירו לך רב הלאחיו לאור שפית כפ"ס וכוספאי
דבר הדק כל המדלס תקומות מנ"ס וכימנ"ס . אף סכרתיז מנצילות רכות אשר עלה כדפוס
כרלשון אשר כמפס כמשיכו ישפת סוד כסטר .

לעמבערן

כדפוס על ס"כ טו"י . אודי זאב סאלאט י"י

סכס **תרנא** לסיק

ההפצה הבלעדית בידי

חיים גיטלר

חל-אביב, רחוב בילד סס' 4

דפוס אוסטרי ישראלי ליצור חל-אביב

